

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи
з курсу «Українська мова»

для студентів
електроенергетичних спеціальностей

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 1 від 28.01.2022 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2022

Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Українська мова» для студентів електроенергетичних спеціальностей / уклад. С.М. Чернявська, О.М. Кринець, М.П. Заверюченко, М.Ю. Лухіна, Г.І. Сабадир. - Харків : НТУ «ХПІ». – 44 с.

Укладачі С.М. Чернявська, О.М. Кринець, М.П. Заверюченко, М.Ю. Лухіна, Г.І. Сабадир.

Рецензент А.М. Гомон

Кафедра української мови

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення дисципліни.

Така робота спрямована на самостійне вивчення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, формування в них умінь і навичок щодо практичного застосування теоретичних знань курсу й досконалого володіння українською літературною мовою у фаховій сфері.

Зміст самостійної роботи студента з курсу «Українська мова» визначено робочою навчальною програмою дисципліни навчально-методичними матеріалами та завданнями.

Самостійна робота з дисципліни «Українська мова» передбачає:

- 1) опрацювання нового навчального матеріалу з кожної теми, поданого на заняттях викладачем;
- 2) самостійне вивчення окремих тем або питань, передбачених програмою; вивчення рекомендованої літератури;
- 3) виконання письмових домашніх завдань;
- 4) підготовку до усних виступів на практичних заняттях;
- 5) письмове укладання й оформлення запропонованих документів чи наукових праць;
- 6) відновлення конспектів навчально-наукових текстів;
- 7) підготовку до модульних контролів (модульних контрольних робіт №1, №2);
- 8) підготовку до підсумкового контролю;
- 9) виконання індивідуальних навчальних завдань;
- 10) контрольну перевірку кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення й самоконтролю;

- 11) можливі укладання тез для студентської наукової конференції «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес» та підготовку до виступу на засіданнях цієї конференції, оформлення презентації;
- 12) можливу підготовку до участі в Міжнародному конкурсі з української мови ім. П. Яцика, Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка, Всеукраїнської студентської олімпіади.

Вивчення дисципліни потребує від студентів інтенсивної самостійної роботи щодо опанування спеціальною літературою, матеріалом конспекту, користування науково-навчальними й довідковими джерелами (словниками) для пошуку відповідей на запропоновані викладачем завдання для самостійної роботи.

Самостійно працювати над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни студенти можуть у бібліотеці НТУ «ХП», навчальних аудиторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Цю роботу за потреби проводять відповідно до заздалегідь складеного графіку, що гарантує можливість індивідуального доступу студента до визначених програмою дидактичних засобів. Графік доводять до відома студентів на початку поточного семестру.

Якщо в студентів виникають проблеми з вибором наукових джерел, розумінням наукової інформації, передбачено консультації викладача. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час практичних занять. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль №1

Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності

Тема 1.1. Державна мова – мова професійного спілкування.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості мовної політики в Україні.
2. Система стилів української літературної мови.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Що таке мовна політика?
2. Що розуміють під поняттям «державна мова»?
3. Які документи визначають правовий статус української мови та інших мов в Україні?
4. Коли українська мова отримала статус державної?
5. Який статус мають інші мови, поширені на території України?

2. З'ясуйте, до яких стилів належать уривки.

А. ...Прокинулось усе. Обізвалась трава голосами тисячі своїх жильців: коників, метеликів, жуків; окликнулись луки сотнями перепелів; луги, струшуючи срібну росу, розлягалися співами своїх соловейків, голосним кукуванням сивих зозуль, журливим туркотанням горлиць, тоді як в повітрі бриніла дзвінка жайворонкова пісня... крикнув бугай у болоті – і замовк; сумно роздався його голосний поклик на всю околицю – і затих.

Б. Класичним засобом отримання тепла та енергії вважалося спалювання викопного палива – вугілля, нафти, газу. Такими ресурсами користувалися люди до ХХІ століття. В результаті цього в повітря потрапляє дуже багато парникових газів – вуглекислого газу, метану та інших. Це завдає шкоди здоров'ю планети, людям, від цього виникають хвороби, тому це дуже шкідливо і не екологічно. Сучасне суспільство має думати про те, як економно використовувати паливо і бути здоровим.

В. Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самотійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Г. Ним постало все, і ніщо, що постало, не постало без нього.

Д. – Паночку, – зітхнувши важко, вимовив він, – хай уже я один в одвіті буду... Он дочка в мене... Пустіть її, лебедику!

– Дочка? І гаразд, що дочка! Хіба дочці не можна з батьком кумувати? – питає пан.

– Вона молода, паночку, дурна!.. Як батько накаже, то як його не послухати? Простіть на сей раз...

Д. Екстремісти також потрібні. Не ті, що стріляють, а ті, що думають. Без екстремальних, крайніх поглядів не може з'явитися середнє, тобто оптимальне, рішення, як кажуть математики, або зважений підхід, як кажуть політики. Саме з таких позицій видається можливим у пропонованих читачеві коротких нотатках з натури (а вона така неповторно розмаїта!) пройтись по широкому колу думок, аби ще раз замислитись над причинами феноменальної кризи, в якій ми опинилися.

Д. До Василя Стефаника

28 жовтня 1902 р.

Високоповажний добродію!

Ніяк не можу погодитися з думкою, що у збірнику на честь Куліша не буде Вашої, хоч би й маленької, новелки! Терпеливо чекав я два місяці обіцяного оповідання, та вже й третій місяць минув, а від Вас як нема нічого, так немає. Прошу й благаю: дозвольте нам бачити Вас дорогим гостем у нашому альманахові....

З високим поважанням Ваш щирий М. Коцюбинський.

3. Відредагуйте типові мовні звороти офіційно-ділового і наукового стилів та складіть з ними речення.

На протязі року, ціль нашого дослідження, являється прикладом, приймати участь, підводити підсумки, працювати по схемі, добре відношення до своїх обов'язків, по вказівці керівника, винести подяку.

4. Схарактеризуйте слова з погляду їх стильової приналежності. Які слова можуть вживатися в різних стилях?

Енергія, шпребхати, атом, бараболя, станція, сунути, хата, паливо, викрутаси, ректи, колія, електрика, артист, гомоніти, мережа, син.

Тема 1.2. Наукова література як основне джерело фахових знань

Питання для самостійного опрацювання

1. Стандартні звороти наукового стилю.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповідь на питання.

1. Які стандартні звороти використовуються для вираження теми наукового джерела?
2. За допомогою яких лексичних засобів у науковому джерелі окреслюється коло досліджуваних проблем?
3. Наведіть приклади стандартних мовних зворотів для вираження узагальнення, підсумку, висновку?

2. Оберіть правильну відповідь.

1. В якому з наведених зворотів вказується на предмет дослідження наукового джерела?
 - А. Стаття призначена для ...
 - Б. Роботу присвячено...
 - В. Автор узагальнює ...
 - Г. Дослідники зазначають ...
2. Який із зворотів вказує на зв'язок досліджуваної проблеми із попередніми науковими роботами?

- А. Автор підкреслює...
- Б. Актуальною проблемою є ...
- В. Цю проблему досліджувати такі науковці ...
- Г. Вважаємо, що ...

Тема 1.3. Письмова репрезентація результатів наукових досліджень

Питання для самостійного опрацювання

1. Оформлення інших видів наукових праць (стаття, тези, рецензія).

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на питання:

1. Що таке наукова стаття?
2. Який обсяг наукової статті?
3. З яких елементів складається наукова стаття?
4. Які типи речень переважно використовуються в науковій статті?
5. У якому з наукових жанрів (стаття, тези, рецензія) доречно розміщувати таблиці, графіки, діаграми?
6. Яка різниця між науковою статтею та тезами?
7. Від чого залежить обсяг рецензії?

2. Оберіть правильну відповідь.

1. Мовний зворот «Проблему досліджували ...» вживається для:
 - А. Зазначення теми дослідження
 - Б. Узагальнення, висновків
 - В. Зв'язку з попередніми дослідженнями
 - Г. Наведення прикладів.
2. Обов'язковими елементами рецензії є:
 - А. Тема, методи дослідження, список джерел.
 - Б. Тема, актуальність дослідження, оцінка.
 - В. Цитати, огляд літератури, висновки.
 - Г. Таблиці, посилання на авторитетні джерела, список літератури.

3. Визначення якого жанру наукової літератури наведено: «Критичний відгук на науковий твір з метою рекомендації його до друку, захисту. Обов'язково містить зауваження, пропозиції та висновки фахівця щодо поданої на розгляд роботи».

А. Стаття

Б. Тези

В. Реферат

Г. Рецензія

4. Тези – це:

А. Стисла характеристика змісту книги, статті.

Б. Публікація, де подаються кінцеві або проміжні результати дослідження, висвітлюються пріоритетні напрямки розробок ученого, накреслюються перспективи подальших напрацювань.

В. Коротке формулювання основних положень доповіді, лекції, статті тощо.

Г. Скорочений запис певної інформації (лекції, друкованого джерела), що дозволяє його авторові одразу чи через деякий час із необхідною повнотою відновити інформацію.

5. В якому із жанрів наукової літератури застосовується такий зворот: «Недоліками роботи є ...»

А. В тезах

Б. В науковій статті

В. В конспекті

Г. В рецензії

3. Напишіть тези за темою «Нетрадиційні джерела енергії».

4. Напишіть рецензію до тексту.

Формування енергетичної системи

Електроенергетична галузь була об'єднана в результаті бурхливого зростання споживання електроенергії, пов'язаного із створенням та удосконаленням електроприводу і відкриттям технічних можливостей передачі електроенергії на значні відстані. В цьому відношенні вирішальне

значення мало впровадження трифазного змінного струму і трифазних асинхронних двигунів. В результаті, крім розподільчих мереж (електричних мереж), з'явилися лінії електропередач високої напруги (високовольтні мережі), які об'єднували центри споживання електроенергії з могутніми виробниками електроенергії: тепловими електростанціями (ТЕС), теплоелектроцентралями (ТЕЦ), гідроелектричними станціями (ГЕС, ГАЕС), атомних електростанціях (АЕС). До альтернативних виробників електроенергії можна віднести: вітрову електроенергетику, сонячні батареї, припливну (енергія морів та океанів), тощо, але ці станції тільки починають активно застосовуватись в повсякденні й ще не відіграють вирішальної ролі в забезпеченні споживачів електроенергією через свою малу ефективність, великі затрати на будівництво. Всі електричні станції, за умови їх роботи в єдину мережу, об'єднані спільністю режиму роботи, безперервністю процесу виробництва, розподілу та споживання електроенергії.

Головна особливість електроенергетики полягає в тому, що її основу складають електроенергетичні системи (ЕЕС). На сьогодні в літературі, що пов'язана з електроенергетикою поняття «електроенергетична система» розглядається як сукупність електричних станцій та споживачів електроенергії, об'єднаних процесом виробництва, передачі, розподілення та споживання електроенергії, які з'єднані між собою електричними мережами.

Але поняття електроенергетичної системи більш широке і вимагає об'єднання чималого спектру понять. А тому електроенергетична система повинна розглядатись як складна сукупність високоавтоматизованого технологічного комплексу виробників (генеруючих станцій) та споживачів електричної енергії, які з'єднані між собою за допомогою електричних мереж (високовольтних та розподільчих) і пов'язаних режимом спільного, безперервного процесу виробництва, перетворення, розподілення й споживання електроенергії, являючи собою єдине ціле, система, яка здійснює централізоване енергопостачання власних споживачів і взаємодіє з енергосистемами сусідніх країн (за умови їх об'єднання), забезпечуючи імпорт,

експорт, транзит електроенергії відповідно до угод, домовленостей, контрактів за умови єдиного, централізованого оперативно-диспетчерського управління.

Сучасні електроенергетичні системи, включаючи Об'єднану енергетичну систему України (ОЕС), є складними утвореннями, що вимагають від держави спеціальних підходів до управління функціонуванням, проектування, планування розвитку тощо. ЕЕС повинна забезпечувати стійке (надійне, бездефіцитне, економічне) постачання електроенергії для всіх споживачів, розташованих на її території. Ці вимоги посилюються важливістю електропостачання для економіки держави та її соціальної сфери.

Тема 1.4. Правила оформлення наукових праць

Питання для самостійного опрацювання

1. Розділові знаки в реченнях із цитатами

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на питання:

1. Що таке цитата?
2. Які є види цитат?
3. Як оформлюється пряма цитата?
4. Як оформлюється непряма цитата?

2. Поставте розділові знаки в реченнях з прямим цитатами.

1. І. А. Франчук у своїй роботі вказує В кожний момент часу повинен забезпечуватися баланс потужності ЕЕС, тобто повинно вироблятися електроенергії стільки, скільки споживається. 2. Технологічною основою сталого розвитку енергетики України у ХХІ ст. залишаються паротурбінні та газотурбінні технології вважає академік А.А. Халатов. 3. Автор статті стверджує Розвиток енергетики України на найближчий період має ґрунтуватися передусім на використанні інноваційних енергетичних технологій. 4. Акумуляція типу "електроліз-паливні комірки" спричинить помітні втрати енергії (до 30%), проте продукти електролізу можуть бути

використані й для інших потреб підкреслюють А. Р.Щокін та О. П. Пономаренко. 5. Поняття «енергетика» зазвичай визначають таким чином Сукупність галузей господарства, що вивчають і використовують енергетичні ресурси з метою вироблення, перетворення, передавання і розподілу енергії.

3. Прямі цитати із завдання 2 перетворіть на непрямі та запишіть, розставляючи розділові знаки.

Тема 1.5. Теоретичні засади діловодства.

Питання для самостійного опрацювання

1. Класифікація документів.
2. Мовні кліше офіційно-ділового стилю.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на питання.

1. За якими критеріями класифікують документи?
2. Які розрізняють документи
 - за походженням?
 - за місцем виникнення?
 - за напрямком?
 - за формою?
 - за терміном виконання?
 - за складністю?
 - за технікою відтворення?
 - за призначенням?
3. Що таке мовні кліше?
4. Які мовні кліше властиві офіційно-діловому стилю?

2. Оберіть правильну відповідь.

1. До документів щодо особового складу належать:
 - А. Заява, резюме, характеристика;
 - Б. Договір, заява, пропозиція;

В. Скарга, довідка, резюме;

Г. Лист, угода, розписка.

2. Довідково-організаційні документи – це:

А. Пояснювальна записка, доручення, заява;

Б. Діловий лист, оголошення, контракт;

В. Довідка, пояснювальна записка, запрошення;

Г. Резюме, протокол, угода.

3. До обліково-фінансових документів належать:

А. Звіт, пояснювальна записка, доручення;

Б. Акт, доручення, розписка;

В. Договір, заява, оголошення;

Г. Службова записка, резюме, акт.

4. Правила, інструкція належать до:

А. Організаційних документів;

Б. Розпорядчих документів;

В. Документів щодо особового складу;

Г. Обліково-фінансових документів.

5. Вказівка, наказ, постанова належать до:

А. Документів щодо особового складу;

Б. Обліково-фінансових документів.

В. Розпорядчих документів;

Г. Організаційних документів.

6. Договір, трудова угода належать до:

А. Розпорядчих документів;

Б. Організаційних документів

В. Документів щодо особового складу;

Г. Господарсько-договірних документів.

7. В офіційно-діловому стилі використовуються такі мовні кліше:

А. автор зауважує, можна зробити висновок;

- Б. згідно з розпорядженням, у попередніх дослідженнях йдеться;
- В. взяти до уваги, укласти договір;
- Г. на думку автора, з боку адміністрації.

8. Мовні кліше в офіційно-діловому стилі виконують таку функцію:

- А. сприяють швидкому і точному складанню документа;
- Б. надають документу емоційного забарвлення;
- В. передають найголовнішу інформацію;
- Г. надають документу образності.

Тема 1.6. Правила укладання ділових паперів

Питання для самостійного опрацювання

1. Пояснювальна записка. Правила оформлення пояснювальної записки.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на питання.

1. Що являє собою пояснювальна записка?
2. Причини яких дій, фактів пояснюються у цьому документі?
3. Кому адресується пояснювальна записка?
4. Які реквізити має пояснювальна записка?
5. Що зазначається у реквізиті «адресант»?
6. До якого виду документів за призначенням належить пояснювальна записка?

2. Оберіть правильну відповідь.

1. Пояснювальна записка має такі реквізити:
 - А. Назва, текст, дата, підпис.
 - Б. Адресат, адресант, назва, текст, дата, підпис.
 - В. Назва, текст, засвідчення керівника, дата, підпис.
 - Г. Адресант, адресат, текст, дата, підпис.
2. У тексті пояснювальної записки зазначається:
 - А. Факти, події, що призвели до порушення дисципліни;

- Б. Інформація про передання коштів від однієї особи до іншої;
- В. Прохання особи щодо здійснення своїх прав;
- Г. Повідомлення про подію, що відбудеться.

3. Пояснювальна записка складається:

- А. за власним бажанням;
- Б. у разі непередбачуваних обставин;
- В. на вимогу керівника;
- Г. для реалізації своїх інтересів.

4. Реквізит «адресат» пишеться у:

- А. Називному відмінку;
- Б. Родовому відмінку;
- В. Знахідному відмінку;
- Г. Давальному відмінку.

3. Складіть пояснювальну записку на ім'я директора Вашого інституту.

Тема 1.7. Нормативність фахового мовлення

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості деяких норм української літературної мови: орфоепічні норми (правила наголошування деяких термінів); орфографічні норми (написання термінів разом, окремо або через дефіс); лексичні норми (розрізнення термінів-паронімів); стилістичні норми (тавтологія і плеоназм).

Практичні завдання та вправи

1. Перепишіть терміни, поставте наголос.

Фаховий, обладнання, мережа, жалюзі, інструмент, симетрія, експерт, середина, каталог, завдання, показник.

2. Поясніть, яке значення мають терміни залежно від наголосу.

Складіть з ними речення:

Сенсórний – сéнсорний, типóвий – типовíй, часткóвий – частковíй, відомості – відóмості.

3. Перепишіть терміни, розкриваючи дужки.

Біо(паливо), електро(енергетичний), каркасно(обшивний),
електро(мережа), кВт(год), газо(провід), клімат(контроль),
енерго(постачання), фото(електричний), інженер(енергетик),
біо(енергетичний), ват(година), високо(вольтний), вітро(генератор),
газо(проникність), дерев'яно(алюмінієвий), енерго(ефективний),
інженерно(технічний), повітро(обмін), тепло(захист),
наносно(акумуляований), низько(температурний), фото(електричний),
тепло(обмінник).

4. З'ясуйте, користуючись словником, різницю у значенні слів. Складіть з ними речення.

Показник – показчик, адрес – адреса, адресат – адресант, ведучий – провідний, виборний – виборчий, виключний – винятковий, відділення – відділ – відділок, відноситися – ставитися – належати, відносно – стосовно, постанова – установа, ідеальний – ідеалістичний, професійно – професійно, тема – тематика, вимога – вимогливість, аргументування – аргументація, витрата – втрата.

5. Сталі словосполучення наукового стилю замініть однослівними відповідниками. Наприклад: значна кількість – чимало, багато.

Незначна кількість, у більшості випадків, у противному випадку, у даному випадку, на даний момент, на сьогоднішній день, у найближчому майбутньому, до останнього часу, кількісний склад, науковий співробітник, складова частина, основні положення, набути характеру, збільшити в три рази.

6. Відкоригуйте словосполучення.

Відшкодувати шкоду, внести внесок, забезпечити безпеку, корисне використання, широко поширений, громадянське суспільство, організувати організацію, дивний парадокс, маршрут руху, промислова індустрія.

7. Запишіть речення, уникаючи тавтології.

1. Тривалість заняття в нашому університеті триває 1 год. 15 хв. 2. Приймаючи на роботу нових співробітників, необхідно при їх прийомі

враховувати ступінь володіння комп'ютером. 3. Користь від використання нового ноутбука не підлягає сумніву. 4. Залучення та використання сучасних інформаційних технологій в процесі навчального процесу має як позитивні, так і негативні наслідки. 5. У своєму дослідженні дослідник стверджує, що для реалізації мультимедійних сервісів у мережі мають бути встановлені додаткові сервери і пристрої.

Змістовий модуль №2

Основи термінологічної та лінгвістичної підготовки фахівця

Тема 2.1. Теоретичні засади термінознавства

Питання для самостійного опрацювання

1. Зв'язки термінознавства з іншими науковими дисциплінами.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. На стику яких наук виникло термінознавство?
 2. Чому важко визначити поняття «термін»?
 3. З якими лінгвістичними науками пов'язано термінознавство?
 4. З якими предметними науками, які ви вивчаєте, пов'язано термінознавство?
- Аргументуйте свою відповідь.
5. Як з термінознавством пов'язані науки лексикографія та термінографія?
- Запишіть вихідні дані п'ятих термінологічних словників за вашою спеціальністю.

2. Прочитайте текст, выпишіть терміни, наведіть їх дефініції за допомогою фахових термінологічних словників.

Загальні принципи дії і пристрою електричних машин

Один з найважливіших фізичних законів, що визначають принцип дії електричних машин (ЕМ) і трансформаторів – закон електромагнітної індукції (встановив М. Фарадей у 1831 році). У 1833р. професор Петербурзького університету Е.Х. Ленц глибоко узагальнив закон електромагнітної індукції, сформулював принцип оборотності й показав, що обидва явища – обертання

під дією електромагнітних сил і електромагнітна індукція дуже тісно пов'язані між собою.

Принцип дії ЕМ і трансформаторів заснований на фізичних законах електромагнітної індукції (правило правої руки визначає напрям ЕРС) і електромагнітних сил (правило лівої руки, що визначає напрям руху провідників із струмом в магнітному полі двигуна).

Згідно з цими законами, а також законами Ома, Джоуля – Ленца і магнітного ланцюга, можна одержати основні співвідношення, що характеризують робочий процес ЕМ.

Отже, наявність провідників зі струмом, створеним ним електромагнітним або магнітним полем, є необхідною умовою роботи ЕМ. У трансформаторів немає елементів, що обертаються, в основі його роботи лежить явище взаємоіндукції. Для отримання сильніших магнітних полів використовуються феромагнітні сердечники. Для зменшення вихрових струмів сердечники набираються з тонких листів електротехнічної сталі. Для зменшення втрат в обмотках їх виконують з міді, алюмінію. Для електричної ізоляції обмоток застосовують ізоляційні матеріали. Для зменшення потоків розсіяння використовують магнітопроводи певної конфігурації.

3. Розподіліть наступні терміни за галузями знань: електротехніка, математика, фізика, хімія, економіка, комп'ютерна галузь.

Електричний струм, перебіг хімічної реакції, напівпровідниковий діод, програмне забезпечення, рівняння, ковалентний зв'язок, опір, трансформатор, коефіцієнт корисної дії, збиткове підприємство, доцентрове прискорення, реле змінного струму, первісне накопичення капіталу, десятковий дріб, вбудований графічний редактор, магнітне тяжіння, двійковий код, енергоємність енергетичних пристроїв, каталіз, податкові пільги, швидкість запровадження інформації, полімеризація, поверхневий натяг, оброблення даних, грошовий обіг, інформаційно-пошукова система, ділене, бухгалтерський облік, розчинення, прямі, що перетинаються, гранично допустима потужність, інтерфейс користувача, агрегатний стан, питома теплоємність, оподаткування,

синхронний двигун, допустима похибка, безготівковий розрахунок, нескінченна безліч, гідратація, реакція, шар діелектрика.

4. Які з цих термінів ви використовуєте під час навчання за вашим фахом? Наведіть 15 термінів свого фаху, запишіть їх дефініції.

Тема 2.2. Теоретичні засади термінознавства

Питання для самостійного опрацювання

1. Правопис термінів іншомовного походження.
2. Скорочування складних і складених термінів у науковому тексті, вимоги до їх творення та правопису.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які особливості правопису голосних в іншомовних термінах ви знаєте?
2. Які особливості правопису іншомовних префіксів ви знаєте?
3. У яких випадках м'який знак пишеться у фахових термінах, а у яких ніколи не вживається?
4. У яких випадках у фахових термінах і запозичених словах пишеться апостроф?
5. Чи відбувається спрощення приголосних у словах іншомовного походження на письмі?
6. В яких іншомовних термінах зберігається подвоєння приголосних?
7. Коли відбувається подовження приголосних у іншомовних термінах?
8. Що таке складні терміни? Наведіть приклади термінів за фахом.
9. Що таке складені терміни? Наведіть приклади термінів за фахом.

2. Запишіть подані слова іншомовного походження, вставляючи голосні І, И, Е, Є.

А. Д...лікатний, в...зит, б...знес, спец...фікація, ц...клон, б...бліографія, конф...гурація, рейт...нг, аукц...он, ...нфляція, проф...лактика, с...туація, автомат...зація, інт...нсіфікація, д...позитарій, симпоз...ум, див...денд, консил...ум, кр...терій, юр...сдикція, с...нгл.

Б. Мант...са, комп...нсація, г...нератор, л...зинг, стерил...зація, субс...дія, ...ндикатор, нотар...ус, обл...гація, пол...с, л...цензія, д...наміка, л...міт, тариф...кація, серт...фікат, ориг...нал, рекламац...я, статист...ка, конве...р, фой...

В. В...ртуальний, с...мбіоз, ...нверсія, г...брид, утил...тарний, пол...вітамін, бриф...нг, с...лікат, соф...т, холд...нг, ротац...я, ст...плер, акс...ома, р...остат, ...потека, про...ктування, граді...нт, г...дролів, пр...тендент.

Г. През...дент, депоз...т, депон...нт, ...мпульс, конгру...нтний, спец...фікація, тра...кторія, інж...нер, ульт...матум, клі...нт, ...скалатор, ре...стр, пр...цедент, с...мптом, аж...отаж, консорц...ум, коефіці...нт.

3. Поставте, де потрібно, м'який знак або апостроф. Поясніть правопис та значення цих слів.

А. Авен...ю, роял.ті, автопавіл...йон, Рив...єра, Х...юстон, Н...юфаундленд, б...юджет, інтер...єр, ін...єкція, Ф...єзоле, бар...єр, барел...єф, маржинал...ний, бл...юмінг, бутон...єрка, б...юро, б...юст, вал...юта, ф...ючерс, вол...єр, вуалл...ю, дез...інформація, дос...є, дубл...яж, круп...є, з...економити, кар...єра, ком...юніке, кон...юнктивіт, номінал...ний, кур...єр, ад...ютант.

Б. Конферанс...є, кон...юнктура, капітал...ний, шампін...йон, к...ювет, транс...європейський, л...юкс, міл...йонер, модел...єр, вексел..., н...юанс, б...юлетень, п...єдестал, прем...єра, прес-пап...є, рант...є, пан...європейський, інтерв...ю.

4. Запишіть слова, з'ясуйте, де відбувається подвоєння приголосних.

А. Аб...ревіатура, компрес..., ап...лікація, ас...амблея, грам...атика, ас...иміляція, бюл...етень, профес...ія, кілограм..., ак...умулятор, ас...иметрія, іл...юстрація, іл...юмінація, Алла, парал...ель, арк...отангенс, тонна, пас...ив, регрес..., ім...унітет.

Б. Барок...о, ван...а, ір...егулярний, стрес..., ак...орд, ак...редитив, ак...уратний, ан...али, Ін...а, ан...отація, Апен...іни, ап...етит, ап...еляція,

ат...аше, ас...истент, ас...ортимент, ат...естація, бал...он, бос..., ком...ентар, конгрес..., шас...і, прогрес...ивний, прес...а, кристал..., нет...о, бюл...етень.

5. Наведені терміни запишіть українською мовою, з'ясуйте правопис терміноелементів греко-латинського походження.

A. Anti-inflation, deflation, anti-dumping, demobilization, anti-arrhythmic, antibody, antioxidant, disqualification, anti-microbial, quasi-organism, re-export, anti-activator, anti-substance, misinformation, anti-monopoly, decryption, disjunction.

B. Destabilization, dimethyl, antibiotic, anti-hormonal, quasi-stationary, anti-democratic, demoralization, discreteness, anti-scientific, dioxane, disjunction, diaphragm, anti-human, anti-social, regeneration, discrimination, diversification.

6. Перекладіть терміни українською мовою. Визначте загальні особливості їх перекладання.

A. Modified, adhesive, reactive, brass-plated, emulsified, composite, relaxation, orientation, duplicated, induction, structural, vulcanization, traditional, infectious, dispersion.

B. Rubber-reinforced, identified, non-plasticized, optimized, rubberized, non-oxidized, obtained, synthesized, sterilized, dosed, reactive.

7. Перепишіть слова, з'ясуйте, де відбувається подовження приголосних.

Інстальован...я – інстальован...ий, котируван...я – котирован...ий, інвестуван...я – інвестован...ий, акумулюван...я – акумульован...ий, резервуван...я – резервован...ий, хромуван...я – хромован...ий.

8. Поставте іменники в орудному відмінку.

Орбіталь, модель, емаль, магістраль, вертикаль, мідь, ртуть, діагональ.

Тема 2.3. Термінологічне планування в Україні

1. Сучасна українська термінологія: історія, стан, проблеми, перспективи. Видатні термінознавці України.
2. Опанування 50 фахових термінів з дефініціями.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. З чого починається розвиток української термінології?
2. Яку роль відігравало Товариство ім. Т. Шевченка у розвитку українського термінознавства?
3. Назвіть етапи термінотворчої діяльності в сучасній Україні та дайте стислу характеристику кожного з них.
4. Які тенденції термінотворчої діяльності спостерігаються зараз в Україні?
5. На які два основні підходи зорієнтовані прихильники сучасних термінотворчих традицій? Чому? Наведіть приклади.
6. Яку загрозу для термінотворчого процесу несуть у собі ангїцизми? Наведіть приклади.
7. Назвіть видатних термінознавців України.

2. Прочитайте текст.

Кафедра електричного транспорту та паровозобудування

У 1998 році керівництво НТУ «ХП», враховуючи накопичений потенціал електротехнічних факультетів і кафедр, ухвалило рішення відкрити на кафедрі локомотивобудування спеціальність «Електричний транспорт» для підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів з проектування, створення і експлуатації, як електрорухомого складу, так і систем електропостачання залізниць. У результаті, починаючи з 1998 року, кафедра стала готувати фахівців з двох спеціальностей: «Рухомий склад і спеціальна техніка залізничного транспорту» і «Електричний транспорт». У 1998 році кафедра отримала назву «Електричний транспорт і тепловозобудування». Завідувачем кафедри в березні 1998 року був обраний доктор технічних наук, професор В.І. Омеляненко, який у 1973 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Теоретичне і експериментальне дослідження «зебристості» колектора машин постійного струму граничної потужності», під час виконання якої провів унікальні експерименти на тяговому генераторі потужністю 2000 кВт тепловоза 2ТЕ10Л.

Потім В. І. Омеляненко досліджував проблеми створення високошвидкісного магнітного транспорту з електродинамічною левітацією. У сфері його наукових інтересів були системи електродинамічного підвішування і спрямування, лінійні електродвигуни і надпровідні магнітні системи магнітолевітувального транспорту, а також електромеханічні накопичувачі енергії. Під керівництвом В. І. Омеляненка вперше в Радянському Союзі була створена низка надпровідних магнітів для магнітолевітувального транспорту, а також 14-метровий повномасштабний макет електромагнітної катапульти для розгону літаків корабельного базування. Результати досліджень публікувалися в Англії, Німеччині, США, Японії. Його доповідь у 1992 р. на 5-му Міжнародному симпозіумі з електромагнітних систем у Саппоро була опублікована видавництвом Elsevier. Доповідь 1994 р. у Бостоні (MIT) про перший у світі ніобій-олов'яний надпровідний магніт для транспорту була представлена у співавторстві з фахівцями провідних світових науково-технічних центрів – Інституту атомної енергетики, ЦАГІ, Інституту авіаційних матеріалів.

У 1995 р. В. І. Омеляненко в Інституті електродинаміки НАН України захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичні основи проєктування лінійних електромеханічних перетворювачів енергії з надпровідними обмотками збудження». В. І. Омеляненко – автор монографій «Лінійні двигуни постійного струму з тиристорним комутатором» (1994), «Високошвидкісний електричний транспорт. Світовий досвід» (2007).

3. Знайдіть в тексті фахові терміни. Схарактеризуйте їх структуру. Запишіть їх дефініції. Наприклад: Електрорухомий склад – термін-словосполучення. Складається з кореневого терміна «склад» та гібридотерміна «електрорухомий». Електрорухомий склад – це вагони, з яких формуються електропоїзди, він приводиться в дію тяговими електродвигунами. До електрорухомого складу належать електровози і електропоїзди, які одержують електроенергію для тяги від зовнішньої контактної системи.

4. Опануйте ще 15 термінів за спеціальністю. Запишіть їх дефініції.

Тема 2.4. Теоретичні питання перекладознавства

1. Способи перекладання (транскодування, калькування, описове перекладання).
2. Перекладацькі трансформації.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. За яких причин використовуються різні способи перекладання термінів?
2. Що таке транскодування? Назвіть його види.
3. Який з видів транскодування, з вашої точки зору, є більш поширеним на сучасному етапі розвитку термінології. Наведіть приклади.
4. В якому випадку транскодований термін супроводжується описовим перекладом?
5. Що таке калькування? Наведіть приклади. Чи є поширеним цей спосіб перекладання на сучасному етапі?
6. Що таке описове перекладання? Наведіть приклади.
7. Чому описове перекладання вважається не дуже зручним способом перекладання?
8. Назвіть перекладацькі трансформації. З якою метою вони використовуються?
9. Що таке вилучення та додавання? Наведіть приклади.
10. Що таке конкретизація та генералізація? Наведіть приклади.
11. Що таке антонімічний переклад? Назвіть його види.

2. Визначте, які види транскодування були застосовані під час перекладання наступних термінів.

Magnetic levitating transport – магнітолевітувальний транспорт, accelerometer – акселерометр, hysteresis – гістерезис, amplitude – амплітуда, percolator – перколятор, obturator – обтюратор, electromagnetic catapult – електромагнітна катапульта, maceral – мацерал (органічна складова вугілля),

Ni-hard – нігард (білий чавун, легований хромом та нікелем), pace – пейс (позасистемна одиниця довжини), optron – оптрон, bigamy – бігамія, perlocution – перлокуція, macroassembler – макроасемблер, marker – маркер, pager – пейджер, middle – мідель, nipple – ніпель, occlusion – оклюзія, platform – платформа, pallet – палета.

3. Визначте, який з видів антонімічного перекладу використано.

To continue – не зупинятися, unabbreviated – повний, unallowed – заборонений, to not defuse – залишати із запальником (бомбу), not disaggregative – цільний, small – невеликий, unabolished – такий, що залишається чинним, to disappear never – завжди залишатися, to ignore – не помічати, not impossible – можливий.

4. Визначте, який спосіб було використано під час перекладання наступних термінів.

A. Linear electromechanical energy converters – лінійні електромеханічні перетворювачі енергії, worm shaft – черв'ячний вал, target search – пошук цілі, drafting table – креслярський стіл, high-speed transport – високошвидкісний транспорт, outscriber – вихідний пристрій відтворення даних, self-loading – самозавантаження, ore yard – рудний двір, movable table – рухомий стіл, self-cooling – самоохолодження, line service – лінійна служба, toxic shock syndrome – токсичний шоківий синдром, Big Bang – Великий вибух, floating zero – плаваючий нуль, maisonette – квартира (помешкання) в двох рівнях (на двох поверхах).

B. Space between the sleepers – міжшпальний простір, клиновий гаситель коливаль – wedge type shock absorber, rabbit – газодифузійне розділення ізотопів з частковою рециркуляцією, wail – автомобіль з високими динамічними якостями, to disable – блокувати, закривати, робоче навантаження – work load, тріщина від утомленості – fatigue crack.

5. Схарактеризуйте наступні перекладацькі трансформації.

Динамічний вплив – dynamic impact, ходова частина – running gear, технічний ресурс – technical operating life, підшва рейки – rail base, серійний – common, технічне обслуговування – maintenance.

Тема 2.5. Словники у професійному мовленні

1. Особливості творення й уживання назв осіб за родом діяльності (професією, посадою, званням), назв знарядь праці, пристроїв, деталей.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які суфікси є продуктивними у словотвірних типах іменників чоловічого роду на позначення людей за родом діяльності, фахом?
2. Які іншомовні суфікси ви знаєте у словотвірних типах іменників чоловічого роду на позначення людей за родом діяльності, фахом?
3. За допомогою яких суфіксів від іменників чоловічого роду утворюємо іменники на означення осіб жіночої статі.
4. Які українські суфікси використовуються для творення найменувань знарядь?
5. Які іноземні суфікси утворюються для найменувань знарядь?
6. Наведіть приклади назв знарядь, утворених безафіксним способом.

2. Визначте суфікси, за допомогою яких утворено назви осіб за родом діяльності, запишіть відповідні назви осіб чоловічого роду, виділіть суфікси.

Авторка, дизайнерка, директорка, редакторка, співачка, студентка, фігуристка, верстальниця, набірниця, порадиця, учениця, кравчиня, плавчиня, продавчиня, майстриня, філологиня.

3. Визначте суфікси, за допомогою яких утворено назви осіб за родом діяльності, запишіть, де можливо, відповідні назви осіб жіночого роду, виділіть суфікси.

Шахтар, килимар, ковзаняр, фахівець, динамівець; олійник, кулеметник, прозаїк, бригадир, таксист, шахіст, комерсант, курсант, кореспондент, виробник, візник, ремонтник, рятівник, заготівник, в'язальник, веслувальник, намотувальник; ткач, заспівувач, перекладач, збирач, діяч; співець, борець,

знавець, продавець, переможець, висуванець; лікар, бунтар, маляр, кресляр, диктатор, репетитор, тренер, диктор, критикан, делегат, практикант.

4. Визначте спосіб, яким утворені назви знарядь праці. Виділіть суфікси.

Запобіжник, тепломір, льоносівалка, лічильник, холодильник, молоток, напилок, кип'ятильник, двигун, показчик, маховик, тепломір, газогенератор, ізоляція, модулятор, ДВЗ, ОЗП, тахометр, апаратура, випромінювач.

5. Перекладіть українською мовою назви осіб за родом діяльності.

Electrician, instrument maker, carrier, clerk, winder, railway worker, cable layer, truck crane operator, driller, boiler worker, metallurgist, oilman, lineman, procurer, metal cutter, depositor, cladder, customer, welder, electrician, manager, employee, steel smelter, machine tool builder, intermediary, borrower.

Тема 2.6. Граматичні труднощі перекладання термінів

1. Основні помилки під час перекладання термінів.
2. Редагування науково-технічних текстів.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які є проблеми перекладання омонімічних термінів?
2. Які види термінологічної омонімії ви знаєте?
3. Як виникають омонімічні терміни-аббревіатури?
4. У яких значеннях в українській мові вживають активні дієприкметники?
5. У яких значеннях в українській мові вживають пасивні дієприкметники?
6. Вживання яких прийменників викликає труднощі?
7. В яких значеннях вживається прийменник **при**?
8. В яких значеннях вживається прийменник **для**?
9. Які правила вживання прийменників **у/в** ви знаєте?
10. Які правила вживання прийменників **з/із/зі** ви знаєте?

2. Від поданих конструкцій утворіть, де можливо, активні дієприкметники теперішнього часу та введіть їх у словосполучення.
Наприклад: Пристрій, що друкує – друкувальний пристрій.

Конденсатор, що блокує –

Котушка, що вмикає –

Пристрій, що заземлює –

Вимикач, що швидко діє –

Сила, що рухає –

Пристрій, що декодує –

Момент, що крутить –

Елемент, що легує –

Алгоритм, що моделює –

Пристрій, що сканує –

Струм, що пульсує –

3. Від поданих дієслів утворіть, де можливо, пасивні дієприкметники та введіть їх у словосполучення. Наприклад: Аналізувати (факт) – аналізований факт.

Вентилювати (машина) –

Інтегрувати (технології) –

Викликати (програма) –

Допускати (напруга) –

Вимірювати (величина) –

Споживати (потужність) –

Коректувати (план) –

Визначати (поняття) –

Очікувати (струм) –

4. Оберіть правильний варіант вживання словосполучень.

Майстер з обслуговування електричних мереж – майстер по обслуговуванню електричних мереж; по підрахункам – за підрахунками; за ознакою – по ознаці; по своїм властивостям – за властивостями; по сукупності – за сукупністю; за схемою – по схемі; по напрямку – у напрямку; у міру того,

як – по мірі того, як; по закінченню – після закінчення; за формулою – по формулі; фахівець з ремонту – фахівець по ремонту; при взаємодії – під час взаємодії; під час використання – при використанні; по досягненні – після досягнення; ні при яких умовах – за жодних умов; за швидкості – при швидкості; у порівнянні – при порівнянні.

5. Відредагуйте текст.

Електрична машина – це пристрій, в якому енергія електричного струму перетворюється в механічну енергію, змушуючі робочі агрегати обертатися або здійснювати зворотно-поступальні рухи.

Основні типи електричних машин:

- електродвигуни – обладнання, що перетворює електричну енергію в механічний рух.
- генератори – пристрої, що дозволяють виробляти електричну енергію при механічному впливі.

Електричні машини змінного струму.

Машини, використовуючі при перетворенні електричної енергії на механічну змінний струм промислової частоти, можуть бути синхронними та асинхронними. Ці два типи відрізняються конструктивним виконанням ротора та статора, мають різні схеми підключення живлення та частоти обертання.

Електричні машини постійного струму більш складніші у виготовленні, але при цьому має суттєву перевагу: більш стабільну роботу при будь-яких обертах обертової частини.

Регулювання частоти обертання проводиться напругою, що подається в електродвигун. Саме електричні машини постійного струму встановлюються на відповідальних місцях, починаючи від автомобілів і електровозів і закінчуючи атомними підводними човнами.

Електричні машини-генератори постійного струму. Для перетворення поворотно-поступального механічного дії чи обертання електричну енергію постійного струму застосовуються спеціальні машини-генератори.

6. Перекладіть текст українською мовою за допомогою он-лайн перекладача та відредагуйте його.

Electric Power and Machinery

The field of electric power is concerned with the design and operation of systems for generating, transmitting, and distributing electric power. Engineers in this field have brought about several important developments since the late 1970s. One of these is the ability to transmit power at extremely high voltages in both the direct current (DC) and alternating current (AC) modes, reducing power losses proportionately. Another is the real-time control of power generation, transmission, and distribution, using computers to analyze the data fed back from the power system to a central station and thereby optimizing the efficiency of the system while it is in operation.

A significant advance in the engineering of electric machinery has been the introduction of electronic controls that enable AC motors to run at variable speeds by adjusting the frequency of the current fed into them. DC motors have also been made to run more efficiently this way.

Тема 2.7. Граматичні труднощі вживання термінів

і загальноновживаних слів у наукових текстах

1. Прикметники й займенники в наукових і ділових текстах.
2. Особливості використання дієслівних форм у мовленні фахівця. Способи вираження наказу.

Практичні завдання та вправи

1. Дайте відповіді на запитання.

1. Чи можуть прикметники у термінологічних словосполученнях змінювати свій розряд – переходити з якісних у відносні та навпаки? Наведіть приклади.
2. Якій формі ступенів порівняння (складній чи складеній) віддається перевага в науковому та діловому мовленні?
3. Чи можуть прикметники втратити значення вищого ступеня у складі термінологічних словосполучень? Наведіть приклади.

4. З якими прийменниками та сполучниками вживаються прикметники вищого ступеня? Наведіть приклади.
5. Від яких прикметників не можна утворити ступені порівняння? Наведіть приклади.
6. Які помилки найчастіше трапляються під час відмінювання прикметників?
7. Які помилки найчастіше трапляються під час застосування займенників?
8. Які форми наказового способу прийнято вживати у діловому мовленні?
9. Які форми майбутнього часу прийнято вживати у діловому мовленні?

2. Утворить всі форми наказового способу від дієслів.

Переглядати, перевіряти, підкреслити, дивитися, знайти, виправити, відремонтувати.

3. Перекладіть речення, звертаючи увагу на ступені порівняння прикметників (прислівників).

1. The lower the power loss, the higher the efficiency of the device. 2. The most widely used in the electric power industry is the sinusoidal current. 3. The higher the allowable heating of the elements, the more efficient the operation of the heating device. 4. The smaller the volume of the vessel, the greater the pressure in it. 5. The higher the level of organization of the production process, the more efficient the activity of the enterprise and the entire economy as a whole. 6. For the positive direction of the current for any section of the circuit, the direction from the point of the highest potential to the lowest is taken.

4. Відредагуйте словосполучення з займенниками.

Дякую вас, в другий раз, по якійсь причині, без чий-то допомоги, ні один з нас, на моїм, їх обладнання, був відсутній якійсь час, цеї домовленості, котрогось із присутніх, любій фахівець, один і той же документ.

5. Перекладіть текст українською мовою за допомогою он-лайн перекладача та відредагуйте його.

ELECTRIC CURRENTS AND THEIR PROPERTIES

Conduction is the name normally given to a movement or flow of charges. The charges are usually electrons, but may also be ions when the conduction takes place in gaseous or liquid which the conductor, in which the ions are mobile.

How does the current flow through a wire? A metal is made up of tiny crystals which are visible under a microscope. A crystal is a regular and orderly arrangement of atoms. As it was explained, an atom is a complex particle in which tiny electrons move around nucleus. When the atoms are tightly packed as they are in a metallic solid, some of the electrons move freely between the atoms. There are called free electrons. Ordinarily, the free electrons move at random through the metal. There must be some driving force to cause the electrons to move through the metal conductor. This driving force tending to produce the motion of electrons through a circuit is called an electromotive force or e. m. f. that moves electric charges from one point in the circuit to another.

When an electromotive force is applied to the ends of a wire the free electrons move in one direction. It is the movement of the free electrons in a conductor that induces an electric current. The greater the number of participating electrons, the greater is the flow greater is the flow of current.

No one has even seen an electric current. We only know of the existence of a current by its effects. A current can heat a conductor, it can have a chemical action when passing through a solution, or it can produce a magnetic effect. We can measure currents by observing their heating, their chemical, or their magnetic effects.

There are some kinds of current, namely: a direct current (d. c., for short), an alternating current (a. c.), a pulsating current.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
----------	--	--

	Завдання для самостійної роботи (індивідуальне домашнє завдання) Теми рефератів (доповідей)	
1	Місце української мови серед інших мов світу.	8 тиждень
2	Виникнення української мови та писемності.	
3	Мова як суспільне явище. Функції мови.	
4	Мовне законодавство та мовна політика.	
5	Становлення й розвиток наукового стилю української мови.	
6	Особливості наукового тексту.	
7	Мовна й наукова картини світу.	
8	Правила оформлення бібліографічного опису книги.	
9	Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю української мови.	
10	Класифікація документів.	
11	Тенденції розвитку української мови на сучасному етапі.	
12	Сучасна українська літературна мова: виникнення, ознаки, значення.	
13	Функціональні стилі української літературної мови.	
14	Мовна норма. Типи норм української літературної мови.	
15	Лексичний склад української мови: слово, лексичне значення, багатозначні слова й контекст.	
16	Класифікація лексики української мови (групи слів за значенням, походженням, сферою й частотою використання).	
17	Молодіжний сленг як мовне явище.	
18	Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку в I пол. XXI ст.	

19	Мовна інтерференція: причини виникнення, види.	
20	Суржик як соціолінгвістичне явище.	
21	Український мовний етикет, його особливості.	
22	Національна мова як компонент бізнес-культури.	
23	Мовне планування в Україні.	15 тиждень
24	Термінологічне планування в Україні.	
25	Термінологічні стандарти як дієвий інструмент поліпшення якості фахових текстів.	
26	Організація термінологічних досліджень у Науковому товаристві імені Тараса Шевченка.	
27	Сучасні проблеми й перспективи українського термінознавства.	
28	Термін як основа лексичного складу наукового стилю.	
29	Термінологічні запозичання в мові науки й техніки: причини, джерела, функції.	
30	Проблеми лінгвістичного впорядкування терміносистем української мови.	
31	Номенклатурні знаки: визначення, історія вивчення, типи.	
32	Актуальні проблеми сучасного термінознавства. Види лінгвістичних словників.	
33	Класифікація термінологічних словників.	
34	Українська термінографія за роки незалежності: здобутки й прорахунки.	
35	Хімічна термінологія української мови.	
36	Українська комп'ютерна термінологія.	
37	Українська машинобудівна термінологія.	
38	Термінологія охорони навколишнього середовища.	

39	Українська електротехнічна термінологія в її історичному розвитку.	
40	Українська економічна термінологія.	
41	Українська фізична термінологія.	
42	Українська математична термінологія.	
43	Українські й міжнародні організації зі стандартизації науково-технічної термінології.	
44	Проблеми комп'ютерного перекладання.	
45	Труднощі перекладання російських дієприкметників українською мовою.	

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

Змістовий модуль 1

Наукове і ділове спілкування як складники фахової діяльності (16 год.)

1. Що таке мовна політика? Які її завдання в Україні? Які закони про мову функціонують у нашій державі?
2. Які є функціональні стилі сучасної української літературної мови? Назвіть сферу вживання, призначення, ознаки, мовні засоби, підстили кожного з них.
3. Що таке стандартні звороти наукового стилю української літературної мови? Для чого їх застосовують у наукових текстах? Наведіть приклади таких зворотів.
4. Що таке стаття? Що таке тези доповіді? Що таке рецензія. Укажіть їх структуру, призначення, вимоги до їх оформлення.
5. Що таке посилання (покликання) у наукових текстах? Для чого їх уживають? Як правильно оформлювати цитати в професійних текстах? Наведіть приклади.
6. Укажіть параметри класифікації ділових паперів. Назвіть види документів за цими параметрами.
7. Що таке мовні кліше офіційно-ділового стилю мовлення? Наведіть приклади. Для чого їх застосовують у ділових паперах?

8. Що таке пояснювальна записка? Назвіть її реквізити. Укажіть правила її оформлення. Укладіть зразок пояснювальної записки.
9. Що таке мовна норма? Які типи мовних норм знаєте? Наведіть приклади.

Змістовий модуль 2

Основи термінологічної та лінгвістичної підготовки фахівця (16 год.)

1. Що таке термінознавство? З якими науками пов'язане термінознавство? Відповідь аргументуйте.
2. Назвіть правила правопису термінів іншомовного походження. Наведіть приклади термінів свого фаху.
3. Розкажіть про скорочування складних і складених термінів у науковому тексті, вимоги до їх творення та правопису.
4. Розкажіть про сучасний стан, історію, проблеми, перспективи розвитку сучасної української термінології, видатних термінознавців України.
5. Випишіть 50 фахових термінів з дефініціями і вивчіть їх напам'ять.
6. Розкажіть про способи перекладання (транскодування, калькування, описове перекладання). Наведіть приклади.
7. Розкажіть про перекладацькі трансформації. Наведіть приклади.
8. Особливості творення й уживання назв осіб за родом діяльності (професією, посадою, званням), назв знарядь праці, пристроїв, деталей. Наведіть приклади.
9. Що таке редагування наукових текстів? Які види помилок трапляються під час перекладання термінів? Наведіть приклади.
10. Розкажіть про правила утворення та використання прикметникових, займенникових, дієслівних форм у мовленні фахівця. Наведіть приклади.

ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком, що містить індивідуальні заняття, консультації, перевірку виконання

індивідуальних завдань, перевірку й захист завдань, запланованих на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

1) за засвоєнням теоретичного матеріалу: а) консультації: індивідуальні (запитання – відповідь); б) групові (розгляд типових ситуацій-прикладів);

2) за засвоєнням практичного матеріалу: консультації індивідуальні й групові;

3) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: а) індивідуальне здавання виконаних робіт; б) підготовка виступу на практичному занятті.

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рекомендована література

Базова література

1	Бондарець О. В. Хімічне термінознавство / О. В. Бондарець, Л. Я. Терещенко, В. І. Булавін, О. В. Гордієнко, В. В. Дубічинський, О. П. Некрасов, Г. Д. Павлова. – Х.: НТУ «ХП», 2006. – 220 с. (Гриф №14/18.2-2777)
2	Бондарець О. В. Основи українського термінознавства та перекладу науково-технічної літератури / О. В. Бондарець, Л. Я. Терещенко, В. В. Дубічинський, Г. Д. Павлова. – Х.: НТУ «ХП», 2006. – 136 с. (Гриф №14/18.2 -1537)
3	Васенко Л. А. Вступ до прикладної лінгвістики: навч. посібник / Л. А. Васенко. – Х.: НТУ «ХП», 2014. – 228 с.
4	Васенко Л. А. Фахова українська мова / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Крimeць. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с. (Гриф МОН України № 1.4/18-Г-8).
5	Гомон А. М. Оброблення наукової інформації. Навчально-методичний посібник для студентів I курсу з дисципліни «Українська мова за

	професійним спрямуванням» / А. М. Гомон, О. М. Кринець. – Х.: НТУ «ХП», 2008. – 82 с.
6	Дубічинський В. В. Вступ до мовознавства: навч. посібник / В. В. Дубічинський. – Х.: НТУ «ХП», 2012. – 72 с.
7	Дубічинський В. В. Лексикографія: навч. посібник / В. В. Дубічинський. – Х.: НТУ «ХП», 2012. – 68 с.
8	Дубічинський В. В. Українська лексикографія: Історія, сучасність та комп'ютерні технології: навч. пос. / В. В. Дубічинський. – Харків: НТУ «ХП», 2004. – 203 с.
9	Дубічинський В. В. Українська мова. Сучасний довідник. Орфографія, стилістика, граматика, пунктуація, словник [Текст] / В. В. Дубічинський. – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2010. – 544 с.
10	Концепція викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» в НТУ «ХП»: методичні рекомендації для викладачів НТУ «ХП» / Уклад.: В. В. Дубічинський, О. В. Бондарець, Л. А. Васенко. – Х.: НТУ «ХП», 2010. – 12 с.
11	Михайлова Т. В. Культура мовлення фахівця: навч. посіб. / Т. В. Михайлова. – Х.: НТУ «ХП», 2015. – 320 с.
12	Михайлова О. Г. Українська наукова термінологія: навч. посібник / О. Г. Михайлова, А. А. Сидоренко, В. Ф. Сухопар. – Харків: НТУ «ХП», 2002. – 146 с.
13	Михайлова О. Г. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: навч. посібник / О. Г. Михайлова, А. А. Сидоренко, В. Ф. Сухопар. – Х.: ХДПУ, 2000. – 96 с.
14	Пенькова Е. Г. Українська мова: навч. посіб. – Х.: НТУ «ХП», 2014. – 280 с.

15	Писарська Н. В. Українська мова за професійним спрямуванням: письмове ділове мовлення: навч. посібник / Н. В. Писарська. – Х.: НТУ «ХП», 2016. – 114 с.
16	Прикладне термінознавство: навч. посібник: Ч. 1 / За ред. В. В. Дубічинського, Л. А. Васенко. – Х.: НТУ «ХП», 2003. –145 с.
17	Українська мова. Енциклопедія / Г. А. Губарева, О. М. Чуєшкова, Т. В. Михайлова та ін.; за ред. І. В. Муромцева. – К.: Майстер-клас, 2011. – 400 с.
18	Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ. і доповн. – К.: Алерта, 2012. – 696 с.

Допоміжна література

19	Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
20	Галузинська Л. І. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. / Л. І. Галузинська, Н. В. Наumenко, В. О. Колосюк. – К.: Знання, 2008. – 430 с.
21	Гнатишена І. М. Словник інтернаціональних терміноелементів грецького та латинського походження в сучасній термінології / І. М. Гнатишена, Т. Р. Кияк – К.: КМ Academia, 1996. – 104 с.
22	Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С. І. Головащук. – К.: Наук. думка, 2004. – 448 с.
23	Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.
24	Гуць М. В. Українська мова у професійному спілкуванні: навч. посіб. / М. В. Гуць, І. Г. Олійник, І. П. Юшук. – К.: МА «BeeZone», 2004. – 336 с.

25	Д'яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: Вид. дім «КМ Academia», 2000. – 218 с.
26	Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 480 с.
27	Зембінська Т. М. Українсько-російський словник термінів сільськогосподарської техніки / Т. М. Зембінська, І. В. Морозов, В. В. Дубічинський. – Харків: ХДТУСГ, 2004. – 223 с.
28	Іваницький Р. В. П'ятимовний тлумачний словник з інформатики / Р. В. Іваницький, Т. Р. Кияк. – К., 1995. – 372 с.
29	Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Підручник / М. П. Кочерган. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 368 с.
30	Культура фахового мовлення: навч. посібник / Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, М. В. Скаб, К. М. Лук'янюк, Н. І. Рубльова; за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги–XXI, 2006. – 496 с.
31	Кусайкіна Н. Д. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів (безкоштовна CD версія) / Уклад. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; За ред. В. В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2009. – 1008 с. (Гриф МОН України №14/18.2-1970)
32	Мацько Л. І. Культура української фахової мови: навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
33	Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: навч. посібник / З. Мацюк, Н. Станкевич. – 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
34	Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення / Г. Наконечна. – Львів: Кальварія, 1999. – 110 с.
35	Нові й актуалізовані слова та значення: словникові матеріали (2002–2010) / кер. проекту і відп. ред. О. М. Тищенко, авт. колектив : В. О. Балог,

	Н. Є. Лозова та ін. [Ін-т укр. мови НАН України]. – К.: ВД Дмитра Бураго, 2010. – 280 с.
36	Нові слова та значення: словник / Ін-т укр. Мови НАН України; уклали Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. – К.: Довіра, 2008. – 271 с.
37	Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навч. посібник / Г. С. Онуфрієнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
38	Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посібник / М. І. Пентилюк, І. І. Маруніч, І. В. Гайдаєнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 224 с.
39	Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навч. посібник / О. Пономарів. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2008. – 240 с.
40	Російсько-український словник / І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін.; За ред В. В. Жайворонка. – К.: Абрис, 2003. – 1424 с.
41	Російсько-український словник наукової термінології: Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос / В. В. Гейченко, В. М. Завірюхіна, О. О. Зеленюк та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с.
42	Савченко Л. Г. Російсько-український словник словосполучень. Труднощі перекладу / Л. Г. Савченко. – К.: Національний книжковий проект, 2010. – 512 с.
43	Середницька А. Я. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник / А. Я. Середницька, З. Й. Куньч; за ред. Г. Л. Вознюка. – 3-тє вид., виправл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 215 с.
44	Словник-довідник економічних термінів: рос.-укр.-англ. / О. М. Дрозд, В. В. Дубічинський, А. С. Д'яков та ін.; за ред. Т. Р. Кияка. – К.: ВД «КМ Академія», 1997. – 264 с.
45	Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання, 2006. – 367 с.

46	Словник іншомовних слів / Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
47	Сучасний орфографічний словник української мови: 180000 слів (плюс безкоштовна CD версія) / Уклад. В. В. Дубічинський, Н. Я. Косенко. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2009. – 1024 . (Гриф МОН України №14/18.2-1718).
48	Українська ділова мова: практичний посібник на щодень / Уклад.: М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна та ін.; за ред. М. Д. Гінзбурга. – Х.: Торсінг, 2003. – 592 с.
49	Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., виправ. і допов. – К.: Українська енциклопедія, 2004. – 834 с.
50	Українська мова за професійним спрямуванням [Електроний ресурс]: навч. посібник / уклад.: Н. М. Півень, С. В. Артюх, Г. Ю. Шелест ; ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2014. – 280 с. – Режим доступу: http://umm.pstu.edu/handle/123456789/2979
51	Українська мова (за правознавчим спрямуванням): навч. посібник / О. А. Лисенко, В. М. Пивоваров, Л. М. Сідак та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 340 с.
52	Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посібник / упор. А. В. Лисенко, Т. К. Ісаєнко, С. М. Дорошенко. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 280 с.
53	Українська мова за професійним спрямуванням. Практикум: навч. посібник / Т.В. Симоненко, Г.В. Чорновол, Н.П. Руденко; за ред. Т. В. Симоненко. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 272 с.
54	Українська мова (за професійним спрямуванням) [Текст] : навч. посіб.-практикум/ [Г. Л. Вознюк, С. З. Булик-Верхола, І. П. Василюшин та ін.] ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 307 с.

55	Український орфографічний словник: понад 175 000 слів / уклали: В. В. Чумак та ін.; за ред. В. Г. Складенка. – К.: Довіра, 2009. – 1011 с.
56	Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т укр. мови. – К.: Наук. думка, 2003. – 240 с.
57	Шевчук С. В. Російсько-український словник ділового мовлення / С. В. Шевчук. – 3-тє вид., перероб і доп. – К.: Арій, 2010. – 488 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИВ ІНТЕРНЕТІ

<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>

<http://chak-chy-pravylny-my-hovorymo.wikidot.com/>

<http://kultura-movy.wikidot.com/>

<http://rodovyy-vidminok.wikidot.com/>

<http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>

<http://nepravlyno-pravylny.wikidot.com/>

<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>

<http://www.novamova.com.ua>

<http://www.mova.info>

<http://www.pravopys.net>

<http://www.pereklad.kiev.ua>

Навчальне видання

Методичні рекомендації

до самостійної роботи з курсу «Українська мова»

для студентів електроенергетичних спеціальностей

Укладачі:

ЧЕРНЯВСЬКА Світлана Миколаївна

КРИМЕЦЬ Оксана Михайлівна

ЗАВЕРЮЩЕНКО Микола Петрович

ЛУХІНА Марина Юрївна

САБАДИР Галина Іванівна

Відповідальний за випуск С.М. Чернявська

Роботу рекомендував до друку Н.В. Северин

Комп'ютерна верстка О.В. Дяченко

В авторській редакції

План 2022 р., поз. 126

Підп. до друку (дата підпису проректора)_____.

Гарнітура Times New Roman.

Видавничий центр НТУ «ХП».

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.

61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Самостійне електронне видання